

Dijital Şiddet ve Sosyal Medya Üzerine Bibliyometrik Bir Araştırma

Melis KARAKUŞ*

Öz

Bu araştırma, sosyal medyada yaşanan dijital şiddeti ve şiddetle bağlantılı kavramları detaylı bir şekilde anlamayı hedeflemektedir. Çalışma, dijital şiddetin tehdit, taciz ve siber zorbalık gibi çeşitli biçimlerini içermekte ve bu şiddet türlerinin sosyal medya platformlarındaki görünümünü incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın önemi, dijital şiddetin artan bir sorun olmasıyla birlikte, sosyal medyanın bu şiddetin hem yayılmasında bir araç olarak kullanılmasının hem de bu şiddeti ele almak için bir platform olarak işlev görmesinin vurgusunu yapmaktadır. Bu bağlamda, çalışma dijital şiddet ve sosyal medya ilişkisini anlamak adına önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır. Araştırmada, mevcut bilgileri derlemek ve analiz etmek amacıyla bibliyometrik bir yöntem kullanılmıştır. Bu şekilde, dijital şiddetin sosyal medya ile ilişkisine dair daha derinlemesine bilgi elde edilmesine katkı sağlanması hedeflenmektedir. Çalışmada, "dijital şiddet" ve "sosyal medya" kavramlarına odaklanarak WEB of Science veri tabanında yer alan 20 çalışma incelenmiştir. Çalışmaların 2016 yılında başladığı ve en fazla çalışmanın iletişim alanında yapıldığı belirlenmiştir. Çalışmaların coğrafi dağılımında ise en fazla çalışmanın Kanada ve İngiltere'de olduğu gözlemlenmiştir. Ancak Türkiye'den WEB of Science kategorisinde herhangi bir çalışma bulunamamış olması dikkat çekicidir. Kurumsal açıdan incelendiğinde, en fazla çalışmanın York ve Coimbra Üniversitelerinde olduğu tespit edilmiştir. Ortak anahtar kelime analizi sonuçları, çalışmaların en az "sosyal medya platformları", "dijital kültür", "siber şiddet", "cinsiyet çalışmaları", "dijital teknolojiler" ve "toksik erkeklik" gibi konulara odaklandığını ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: Dijital Şiddet, Siber Zorbalık, Dijital Taciz, Medya, Sosyal Medya

*Dr., Bağımsız Araştırmacı, Konya, Türkiye

E-mail: meliskarakus03@gmail.com

ORCID: 0000-0002-5758-7792

DOI: 10.37679/trta.1401797

KARAKUŞ, M. (2024). Dijital Şiddet ve Sosyal Medya Üzerine Bibliyometrik Bir Araştırma. TRT Akademi, 09(20), 204-227. <https://doi.org/10.37679/trta.1401797>

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 07.12.2023

Revizyon Tarihi: 16.01.2024

Kabul Tarihi: 19.01.2024

Digital Violence and Social Media: A Bibliometric Study

Melis KARAKUŞ

Abstract

This research aims to comprehensively understand digital violence on social media and related concepts. The study encompasses various forms of digital violence, including threats, harassment, and cyberbullying, and aims to examine the manifestation of these types of violence on social media platforms. The significance of the study lies in highlighting the dual role of social media as both a tool for the spread of digital violence and a platform for addressing and combating such violence, especially given the increasing prevalence of digital violence. In this context, the study stands out as a crucial step in comprehending the relationship between digital violence and social media. To compile and analyze existing information, a bibliometric method was employed in the research. This approach seeks to contribute to a deeper understanding of the connection between digital violence and social media. Focusing on the concepts of "digital violence" and "social media," 20 studies from the WEB of Science database were examined. The studies were found to have commenced in 2016, with a predominant concentration in the field of communication. Regarding geographical distribution, the majority of the studies were observed in Canada and the United Kingdom, while the absence of any studies from Turkey in the WEB of Science category is noteworthy. From an institutional perspective, the highest number of studies originated from York and Coimbra Universities. Results of the keyword analysis indicated that the studies focused on topics such as "social media platforms," "digital culture," "cyber violence," "gender studies," "digital technologies," and "toxic masculinity."

Keywords: Digital Violence, Cyber Bullying, Digital Harassment, Media, Social Media.

Research Paper

Received: 15.11.2023

Revised: 16.01.2024

Accepted: 19.01.2024

1. Giriş

Günümüzde dijital çağın hızlı evrimi, iletişimi kolaylaştıran sosyal medya platformlarının yükselişiyle birlikte, yeni bir sorunun ortaya çıkmasına neden olmuştur: dijital şiddet. Dijital şiddet, bireylerin dijital teknoloji ve çevrim içi platformlarda maruz kaldığı bir şiddet ve taciz formunu ifade eder. Bu tür şiddet, genellikle internet, sosyal medya, e-posta veya diğer dijital iletişim araçlarını kullanarak gerçekleştirilir. Dijital şiddetin çeşitli formları, siber zorbalık, çevrim içi taciz, intikam pornografisi ve cinsiyet temelli şiddet gibi çevrim içi ortamlarda ortaya çıkabilir. Bu şiddet biçimi, geleneksel şiddetin dijitalleşmiş bir yansıması olarak değerlendirilir ve mağdurlar üzerinde psikolojik etkiler bırakabilir. Dijital şiddet, bireylerin çevrim içi varlıklarını zedeleyebilir, özgüvenlerini sarsabilir ve genel yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyebilir. Özellikle siber zorbalık ve çevrim içi taciz, kurbanların duygusal ve psikolojik refahını ciddi şekilde etkileyebilir. Dijital şiddetin anlamı ve etkileri, teknolojinin ve iletişimin evrimiyle birlikte sürekli değişmektedir. Bu nedenle, toplumun bu yeni gerçekliği anlamak, farkındalık yaratmak ve bu tür şiddetle mücadele etmek için dijital okuryazarlığı ve güvenliği artırmak önemlidir. Dijital şiddetle mücadelede, hukuki düzenlemeler, eğitim, toplum bilinci ve dijital platformların güvenliği gibi çoklu stratejilere ihtiyaç vardır.

Dijital teknolojilerdeki ilerlemeler, günlük yaşamın temel dinamiklerini doğrudan etkileyerek önemli değişikliklere neden olmaktadır (Tiryaki, 2023, s. 749). Sosyal medyada dijital şiddetin artmasıyla birlikte, bu konuda farkındalık yaratmak ve etkili önlemler almak, dijital güvenliği sağlamak için önemli hâle gelmiştir. İnternetin yaygın kullanımı, hayatımızın çeşitli alanlarında şiddet olaylarının artmasına neden olmuştur. Bu durum, internet üzerinden mağduriyetin daha fazla görülmesine yol açmıştır. Şiddet, sosyal bir sorun olup yaşamın her kesiminde farklı biçimlerde kendini göstermektedir (Ekrem & Güneri, 2021, s. 362-363). Sosyal medya, bu şiddetin dijital bir platformda sergilenmesine ve yayılmasına olanak tanıdığı için bu konuda daha geniş bir farkındalık geliştirmek kritik önem taşımaktadır. Dijital şiddet, bireylerin çevrim içi varlıklarını olumsuz etkileyebilir, duygusal refahlarını sarsabilir ve hatta güvenliklerini tehlikeye atabilir. Bu nedenle, toplumun bu konuda bilinçlenmesi ve dijital güvenliği sağlamak için etkili önlemler alınması gerekmektedir. Eğitim, bilinçlendirme kampanyaları, dijital okuryazarlık programları ve çeşitli kurumların işbirliği, dijital şiddeti azaltmak ve önlemek için önemli adımlardır. Bu bağlamda, dijital teknolojilerin günlük yaşamımızdaki etkilerini anlamak ve sosyal medyada dijital şiddeti önlemek için toplumun bir araya gelmesi, dijital çağın getirdiği zorluklara daha etkili çözümler bulmada kritik bir rol oynamaktadır.

Dijital şiddet, yalnızca bir bilgisayar ekranının ötesinde değil, aynı zamanda gerçek dünyada da ciddi etkiler oluşturan bir sorun olarak karşımıza çıkıyor (Martinez, 2020, s. 289). Bu perspektifle, dijital şiddetin sadece sanal dünyayla sınırlı olmadığını vurgulayarak, "siber istismar", "çevrim içi tacizin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik olması", "teknoloji destekli şiddet", "çevrim içi nefret", "çevrim içi marjinal grup düşmanlığı" gibi konuları ele alarak, bu sorunun farklı yönlerini ayrıntılı bir şekilde açıklıyor. Bu bağlamda, "siber istismar", "çevrim içi tacizin kadınlara ve kız çocuklarına yönelik olması", "teknoloji destekli şiddet", "çevrim içi nefret" ve "çevrim içi marjinal grup düşmanlığı" gibi konuları irdeleyerek dijital şiddetin çeşitli boyutlarını anlamak önemlidir.

"Siber istismar", bireylerin çevrim içi ortamlarda kişisel bilgilerinin kötüye kullanılması veya manipüle edilmesini içerebilir. "Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik çevrim içi taciz" ise cinsiyet temelli şiddetin dijital platformlarda gerçekleşen bir yansımasıdır. Bu tür taciz, mağdurların dijital alanlarda da güvende olmadığını göstermektedir.

"Teknoloji destekli şiddet", dijital araçların kullanılmasıyla gerçekleşen şiddet eylemlerini kapsar. Örneğin, bir kişinin cep telefonu veya bilgisayarının izinsiz kullanılmasıyla yapılan saldırılar bu kategoriye girer. "Çevrim içi nefret" ve "çevrim içi marjinal grup düşmanlığı" ise çeşitli motivasyonlara dayalı olarak belirli gruplara karşı düşmanlık ve ayrımcılığın dijital platformlarda ifadesini bulmasıdır (Alichie, 2023; Banet-Weiser & Miltner, 2015). Bu konuların ele alınması, dijital şiddetin çok yönlü ve karmaşık bir sorun olduğunu vurgular. Toplumun bu konularda bilinçlenmesi, eğitilmesi ve bu tür şiddetin önlenmesi için etkili stratejiler geliştirmesi önemlidir. Dijital şiddetle mücadele, sadece bireylerin değil, aynı zamanda kurumların, hükümetlerin ve dijital platform sağlayıcılarının işbirliğiyle gerçekleştirilecek bir çaba gerektirir.

Bu çalışma, dijital şiddetin sosyal medya üzerindeki etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Dijital şiddetin tehdit, taciz ve siber zorbalık gibi geniş bir yelpazede yer alan çeşitli formlarını detaylı bir biçimde inceleyerek, bu şiddet türlerinin sosyal medya platformlarındaki görünümünü ortaya koymayı hedeflemektedir.

Dijital şiddetin gün geçtikçe daha fazla sorun hâline gelmesi, sosyal medyanın hem bu şiddetin yayılması için bir ortam olarak kullanılması hem de bu şiddete ortam hazırlayan bir platform olması sebebi ile kritik bir konumda yer almaktadır. Bu bağlamda, çalışma, dijital şiddetin sosyal medyada nasıl yer aldığını anlamak adına mevcut çalışmaların analizi sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırmada, bibliyometrik bir metodoloji kullanılarak literatürdeki mevcut çalışmalar analiz edilmiştir. Bu analiz, dijital şiddetin sosyal medya ile ilişkisine dair genel bir bakış açısı sunmayı ve mevcut literatürdeki boşlukları tanımlayarak gelecekteki araştırmalara yön göstermeyi amaçlamaktadır. Özetle çalışma, dijital şiddetin sosyal medya üzerindeki mevcut durumunu ve gelecekteki araştırmalar için potansiyel odak noktalarını belirlemeyi amaçlamaktadır.

2. Dijital Şiddetin Tanımı ve Kapsamı

Günümüzde, yaşam ve iş dünyasının büyük bir kısmı çevrim içi platformlara kaymış durumda, bu da internetin günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası hâline gelmesine neden olmuştur. Günümüzde, insanlar için çevrim içi etkileşimler olmadan bir yaşam düşünmek giderek zorlaşmaktadır. Ancak bu dijital dönüşüm, beraberinde çeşitli küçük biçimleri de getirmiştir. Nesnelere ve kavramlar, fiziksel dünyadan tamamen farklı dijital biçimlere dönüşebilir hâle gelmektedir. Bu yeni ve etkileyici biçim, doğal davranış biçimlerinin dijitalleşmesi ve dijital şiddet olarak adlandırdığımız yeni bir formu ortaya çıkarmaktadır.

Çevrim içi dijital alanlar, şiddetin ortaya çıktığı yeni bir ortamı temsil eder. Bu alanlar, sadece belirli bir özellik eklemekle kalmaz, aynı zamanda bu alanların etkileri fiziksel dünyada hissedilir ve bu nedenle sanal ile gerçek arasındaki sınır belirsizleşir. Dijital şiddet, çevrim içi platformlarda gerçekleşen taciz, tehdit, siber zorbalık gibi eylemleri içerir ve bu eylemlerin sonuçları çevrim içi yaşamın ötesinde, günlük gerçek dünyada da hissedilebilir (Zeljko & Aleksandar, 2021, s. 18). Bu durum, dijitalleşen toplumda ortaya çıkan yeni etik ve güvenlik sorunlarını vurgulamaktadır. Çevrim içi şiddetin etkilerini değerlendirmek ve önlemler almak, dijital platformların güvenliği ve sürdürülebilirliği için hayati önem taşımaktadır. Aynı zamanda, dijital dünyada gerçekleşen eylemlerin, fiziksel dünyada ciddi sonuçlara yol açabilecek kadar etkili olabileceği önemle üzerinde durulan bir gerçeği yansıtmaktadır.

Dijital şiddet, cinsel görüntülerin rıza dışı yayılmasından, açık cinsel şiddet tehditlerine ve kimlik hırsızlığına kadar bir dizi farklı uygulamayla karakterize edilen, patlayan bir internet olgusudur (Estrada, 2022, s. 411). Genel bir perspektiften bakıldığında, dijital şiddetin klasik şiddet olgusunun temel özelliklerini bünyesinde barındırdığı ifade edilebilmektedir (Cebecioglu & Altıparmak, 2017, s. 424). Bu ifade, dijital şiddetin çeşitli biçimlerini kapsayan geniş bir yelpazeyi vurgular. Örneğin, cinsel içerikli materyallerin rıza dışı olarak yayılması, kişisel mahremiyeti ihlal eden bir dijital şiddet türüdür. Aynı zamanda açık cinsel şiddet tehditleri, bireyleri çevrim içi ortamda güvende olmamaya zorlayan bir başka örnektir. Kimlik hırsızlığı ise bireylerin çevrim içi kimliklerinin kötüye kullanılmasıyla ortaya çıkan

bir diğer ciddi sorundur.

Dijital şiddet üzerine yürütülen araştırmalar, bilinçli bir şekilde zarar verme niyetini taşıyan eylemleri tanımlamakta ve bu zararların fiziksel, cinsel, sözlü, kültürel ve psikolojik bağlamlarda ortaya çıkabildiğini vurgulamaktadır (Palaiologou, 2017, s. 125). Dijital ortamda, izinsiz bilgi çalma veya yayma, kişisel taciz mesajları veya görüntüler, nefret söylemiyle istismar ve zararlı yazılımlar gönderme gibi onaylanmayan bir dizi negatif etkiyle karşılaşabilmektedir (Özgür & Özkul, 2022, s. 556). Ayrıca, dijital şiddetin cinsiyet temelli bir boyutu olduğu ve kadınları daha fazla etkilediği belirtilmektedir (Estrada, 2023, s. 242; Lu ve Luqiu, 2023, s. 1).

Literatürde, kadınlara yönelik dijital şiddetin önemli bir sorun olduğu ve en fazla maruz kalan ve etkilenen grubun kadınlar olduğu belirtilmiştir. Kadına yönelik dijital şiddet, "kadın olmalarından kaynaklı olarak, bilgi ve iletişim teknolojisi araçları, cep telefonları, akıllı telefonlar, internet, sosyal medya platformları veya e-posta gibi yöntemlerle desteklenen veya daha da şiddetlenen, orantısız bir biçimde kadınları etkileyen toplumsal cinsiyete dayalı bir şiddet türü" olarak tanımlanmaktadır (Seçgin & Selçuk, 2023, s. 203).

Dijital şiddet, sadece cinsiyetle sınırlı kalmayıp aynı zamanda genellikle ırkçı bir özellik taşımaktadır. Bu, özellikle farklı ırklardan gelen kadınların dijital platformlarda özel hedef hâline getirildiği bir dinamik olarak ortaya çıkmaktadır. Dijital şiddet, bu kadınları hem cinsiyet hem de ırk temelli ayrımcılığa maruz bırakan bir şekilde ortaya çıkabilmektedir (Banet-Weiser ve Miltner, 2015). Bu durum, dijital şiddetin daha geniş toplumsal sorunlarla iç içe geçtiğini ve cinsiyet, ırk ve teknoloji arasındaki karmaşıklığı vurgular. Bu sorunları anlamak ve mücadele etmek için çoklu bir perspektife ve kapsamlı stratejilere ihtiyaç vardır.

Dijital şiddet genel olarak yıkıcı davranış, kontrol davranışı, zorbalık, taciz, takip etme, gözdağı- korku gibi yedi temel davranışla gerçekleştirilmektedir (Özsungur, 2021, s. 661). Israrlı takip, cinsel içerikli mesajlar, ifşa ve pornografi gibi türler, günümüzde özellikle sosyal medya platformlarında yaygın olarak görülen dijital şiddet biçimlerini oluşturmaktadır.

Teknoloji destekli şiddet fenomeni, mobil ve çevrim içi teknolojilerin bir bireye karşı şantaj, kontrol, zorlama, taciz, aşağılama, nesneleştirme veya ihlal amacıyla kullanıldığı duruma yönelik artan bir medya, aktivist, uygulayıcı, yasal ve bilimsel ilgiyle karşılaşmaktadır. Bu bağlamda, 'intikam pornosu', 'sanal tecavüz', 'çevrim içi taciz' ve 'çevrim içi cinsiyet temelli nefret söylemi' gibi çeşitli cinsiyet temelli çevrim içi zararları tanımlamak için uygun terimleri bulmak bir zorunluluk arz etmektedir. Bu terimler, mobil ve çevrim içi teknolojilerin kullanımıyla gerçekleşen şiddetin karmaşıklığını ifade etmekte ve mevcut yasal düzenlemelerin bu

tür zararları yeterince anlamak ve ele almakta yetersiz kaldığını vurgulamaktadır (Henry & Powell, 2016, s. 7). Dijital şiddetin kontrolsüz bir şekilde devam etmesi durumunda, büyük ölçüde önlenemez bir sorun olmasına rağmen fiziksel, sosyal, psikolojik ve ekonomik bir dizi soruna yol açabilmektedir.

Bu bağlamda, özellikle sosyal medyada yaygın olarak görülen dijital şiddetin ciddiye alınması ve sebep olduğu sorunlar göz önünde bulundurularak, bu tür şiddetin önlenmesi için etkili önlemler alınmalıdır. Nitekim bireyler, fiziksel şiddetten kaynaklanan zararın ötesinde, psikolojik olarak maruz kaldıkları şiddetten daha derin etkilenmektedir. Bu durum, kişilerin kendilerini yalnız hissetmelerine neden olabilmektedir (Esen & Yengin, 2021, s. 163).

3. Sosyal Medya Üzerinden Yayılan Dijital Şiddet

Günümüzde dijital araçlar ve uygulamalar, sosyalleşmeye katkı sağlama, mesafeleri anlamsız kılma ve gündelik yaşamdaki pratikleri kolaylaştırma gibi çeşitli nedenlerle geniş bir kullanıcı kitlesi tarafından benimsenmiş ve interneti günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru hâline getirmiştir. Özellikle sosyal medya platformları, bireylerin eğlence, iş ve çalışma süreçlerini yönetme, eğitim alma, öğrenme ve sosyalleşme gibi çeşitli ihtiyaçlarını karşılamada kilit bir rol oynamaktadır. Ancak, bu platformlar, belirtilen avantajların yanı sıra bireylerin hayatında potansiyel tehlikeli durumları da içeren risk faktörleri oluşturabilme potansiyeline sahiptir (Özgür & Özkul, 2022, s. 553). Bu durumlar arasında özel bilgilerin güvenliği, dijital şiddet, siber zorbalık, dijital taciz ve tehdit gibi riskler bulunmaktadır. Dolayısıyla, dijital sosyal ağların yaygın kullanımının beraberinde getirdiği avantajlarla birlikte, bireylerin bu platformlarda karşılaşabileceği potansiyel risklere de dikkat etmek önemlidir.

Sosyal medyanın sağladığı anonimlik özelliği, bireylerin dijital şiddet konusunda rahatlamasına olanak tanımaktadır. Kimliği gizli tutulan bu ortamlarda yaşanan memnuniyetsizlik, bireyin içsel psikolojik durumunu karşı tarafa saldırarak ifade etmesine yol açabilmektedir. Dijital şiddet, karşı tarafı psikolojik olarak etkileme biçiminde tanımlanan bir olgudur ve bu durum, dijital platformlardaki etik anlayışını sıkça olumsuz yönde etkileyerek zedelemektedir. Bu kontekste, kullanıcılar genellikle pasif konumdan aktif duruma geçerek, agresif duygularını ve memnuniyetsizliklerini dijital şiddet aracılığıyla ifade etmeye çabalamaktadır (Esen & Yengin, 2021, s. 163).

Sosyal medyada dijital şiddet, çeşitli biçimlerde kendini gösteren bir sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu tür şiddet, genellikle çevrim içi platformlarda gerçekleşen taciz, tehdit, aşağılama, iftira, nefret söylemi ve izinsiz bilgi paylaşımını içermek-

tedir. Anonimlik, saldırgan davranışlara olanak tanıyabilmekte ve kullanıcıların çevrim içi ortamda daha rahat olmalarına neden olabilmektedir. Kadınlara yönelik cinsiyet temelli dijital şiddet, özellikle belirgin bir sorun alanını oluştururken, sosyal medya platformları bazen nefret söylemi ve ayrımcılığı içeren içeriklere ev sahipliği yapabilmektedir. Dijital şiddetin kurbanları, çevrim içi saldırılara maruz kaldıklarında genellikle anksiyete, depresyon ve intikam düşünceleri gibi çeşitli psikolojik etkilerle karşılaşabilmektedirler. Ayrıca, özel bilgilerin izinsiz paylaşımı gibi gizlilik ve veri güvenliği riskleri de bu sorunun bir parçasıdır. Sosyal medya platformları ve kullanıcılar arasında bilinçli bir çaba, dijital şiddeti azaltmak ve çevrim içi etik ortamları güçlendirmek için önemlidir.

3.1. Siber Zorbalık

Siber zorbalık, fiziksel ortamdaki zorbalık türlerine benzerlik gösterir; ancak temel fark, internet veya cep telefonu gibi sanal iletişim araçlarının kullanılmasıdır. Siber zorbalık, saldırgan ile kurban arasında kişisel bir temas olmamasına rağmen, saldırıya uğrayan kişinin psikolojik zarar görmesiyle karakterizedir (Baker & Kavşut, 2007, s. 33). Siber zorbalık, internet, sosyal medya platformları, sosyal ağlar veya video yükleme siteleri aracılığıyla gerçekleşebileceği gibi, SMS'ler veya rahatsız edici telefon aramaları yoluyla cep telefonları üzerinden de gerçekleştirilebilir. Saldırganın çoğu durumda kimliğini gizlemesi nedeniyle, bu tür davranışların genellikle uzun süre devam ettiği gözlemlenmektedir (Bayram & Saylı, 2013, s. 107).

Son dönemde gelişen telefon teknolojisi, iletişim araçlarını daha da yaygınlaştırarak sosyal medyanın aktif ve kolay kullanımını artırmıştır. İnsanlar artık her an her yerden sosyal ağlara bağlanabilmekte ve kişisel bilgilerini paylaşabilmektedir. Bu yeni teknoloji sayesinde, fotoğraf ve video gibi önceden zor elde edilen araçlar, şimdi ucuz ve kolayca edinilebilir, çoğaltılabilir ve paylaşılabilir hâle gelmiştir. Ancak bireylerin bu paylaşımları kontrolsüz ve yoğun bir şekilde olumsuz davranışları içerebilmektedir (Korkmaz, 2016, s. 624).

Cinsel saldırı olayları ile sosyal medyanın etkileşimine dair son vakalar, günümüzde medya ve popüler kültürde geniş bir yankı bulmakta ve "siber zorbalık" vakaları olarak öne çıkmaktadır (Dodge, 2016, s. 66). Bu olaylar, dijital iletişim platformlarının kullanımının artmasıyla birlikte, cinsel saldırı mağdurlarının maruz kaldığı travmatik deneyimlerin, siber zorbalık aracılığıyla nasıl derinleştiği ve toplumsal bilincin bu tür durumlarla başa çıkma süreçlerine nasıl etki ettiği üzerine önemli bir odak noktası oluşturmaktadır.

Siber zorbalığın temel iki çeşidi bulunmaktadır: Birincisi, olayın teknik yönünü

içeren elektronik zorbalık; ikincisi ise olayın psikolojik yönünü içeren elektronik zorbalıktır. Elektronik zorbalık, kişilerin şifrelerini ele geçirme, web sitelerini hackleme, spam içeren veya bulaşıcı e-postalar gönderme gibi teknik olayları içermektedir (Korkmaz, 2016). Bu tür siber zorbalığa maruz kalan bireylerde ise depresyon, suç işleme, madde kullanımı, düşük özsaygı, korku, üzüntü, hayal kırıklığı, utanç gibi duygular sıkça gözlemlenmektedir (Hinduja & Patchin, 2005; Ybarra ve Mitchell, 2005). Bu duygusal etkiler, siber zorbalığın bireyler üzerindeki geniş kapsamlı negatif sonuçlarını daha iyi anlamamıza olanak tanımaktadır.

3.2. Dijital Taciz

Çevrim içi ya da dijital taciz, internetin gelişimi ve etkileşimli yapıların yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkan oldukça geniş kapsamlı bir kavramdır, temel olarak çeşitli olguları içinde barındırmaktadır (Demir & Öztürk, 2023, s. 940). Siber zorbalık dâhil olmak üzere çevrim içi taciz, dijital çağda artan bir endişe kaynağı hâline gelmiştir. Yapılan araştırmalar, çevrim içi tacizin metinsel, cinsel ve cinsel olmayan taciz gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkabileceğini, aynı zamanda iş, kimlik ve akademik gerekliliklerle sıkı bir şekilde iç içe geçebileceğini göstermektedir (Glosse, vd., 2021, s. 4).

Çevrim içi tacizin yaygınlığı ve biçimleri, üniversite öğrencileri (Lindsay & Krysik, 2012, s. 703), gelişmekte olan ülkelerin kentsel ortamlarındaki ergenler (Ngo, vd., 2021) ve geç ergenler (Skilbred-Fjeld, Reme, & Mossige, 2020) dâhil olmak üzere farklı ortamlarda incelenmiştir. Çevrim içi tacizin cinsiyete dayalı bir fenomen olduğu vurgulanmıştır. Bu olguda, erkeklerin görüş ve tutumlarına yönelik daha fazla yorum aldığı, ancak kadın ve erkeklerin grup özelliklerine yönelik tacize eşit derecede maruz kaldığı belirtilmiştir (Nadim ve Fladmoe, 2019, s.14). Ayrıca, gerginlik, kısıtlamalar ve ahlakın farklı siber zorbalık rolleri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonuçları, siber zorbalık kurbanlarının, kendileri siber zorbalığa maruz kaldıklarında fail konumuna geçebilecekleri şeklinde ortaya çıkmıştır (Li & Peng, 2022, s. 5).

Çevrim içi istismarın teknolojik rasyonalitesi üzerine bir inceleme yapılmış ve sadece platform tasarımını ve yönetimini şekillendiren ortak mantıkları değil, aynı zamanda çevrim içi istismar uygulamalarını da aydınlatan unsurlara odaklanılmıştır (Salter, 2018, s. 247). Ek olarak, özellikle kadın öğrenciler arasındaki duygusal etkiler bağlamında, internet kullanımı ile çevrim içi taciz arasındaki ilişki vurgulanmıştır (Hassan, Sheha, Gamel, & Arafa, 2019, s. 102). Çevrim içi istismarın tespiti, evrensel küfürlü dil tespit modelleri geliştirme çabalarıyla araştırmanın odak noktası olmuştur (Wang, Lu, Han, Long, & Poon, 2020, s. 6367). Son olarak,

siber zorbalığı tespit etmek için makine öğrenimi ve derin öğrenme tekniklerinin kullanılması önerilmiş ve bu yaygın sorunu ele almak için yenilikçi yaklaşımlara duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır (Raj, Singh, & Solanki, 2022).

Sonuç olarak, çevrim içi taciz ve siber zorbalık literatürü, yaygınlık, formlar, cinsiyete dayalı kalıplar, duygusal etkiler ve tespit yöntemleri gibi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Bu çalışmalar, çevrim içi tacizin karmaşık doğasını anlamak ve etkileriyle başa çıkmak için çok yönlü ve katmanlı yaklaşımlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

3.3. Dijital Tehdit

Çevrim içi tehditler, bireylerin ve kuruluşların dijital ortamda karşılaştığı geniş bir risk ve zorluk yelpazesini içermektedir. Çok sayıda çevrim içi sosyal ağ kullanıcısı, gizlilik ihlalleri, kimlik hırsızlığı ve cinsel taciz gibi bir dizi güvenlik riskinin farkında olmadan bu platformlarda aktif olmaktadır. Yapılan son araştırmalar, çevrim içi sosyal ağ kullanıcılarının ilişki durumu, doğum tarihi, okul adı, e-posta adresi, telefon numarası ve hatta ev adresi gibi kişisel ve özel bilgilerini kolayca ifşa ettiğini göstermektedir. Bu tür bilgilerin yanlış ellere geçmesi durumunda, sanal ve gerçek dünyada ciddi zararlara yol açabilmektedir. Bu riskler, özellikle çocuklar gibi savunmasız kullanıcılar söz konusu olduğunda daha da artmaktadır (Fire, Goldsmidt, & Elovici, 2014, s. 2019).

Özellikle çocukların çevrim içi oyunlarda maruz kaldığı tehditler, çevrim içi taciz, siber zorbalık ve cinsel içerikli iletişim gibi konuları ele almaktadır. Çocuklar arasında popülerleşen çevrim içi oyunlar, bu platformlarda çocukların karşılaştığı çeşitli riskleri artırmıştır. Oyun endüstrisi, çocukların güvenli bir ortamda oyun oynaması için çeşitli tedbirler almış olsa da, bu çabaların yetersiz ve tutarsız olduğu ifade edilmektedir. Çocukları çevrim içi tehditlere karşı korumak ve bu tehditleri önlemek adına iki temel yaklaşım önerilmektedir. İlk olarak, yasaların ve politikaların oluşturularak uygulanmasıyla çocukların çevrim içi tehditlere karşı korunması hedeflenmektedir. İkincisi ise oyun endüstrisindeki gelişmeleri teşvik ederek ve teknolojik çözümler geliştirerek çocukları çevrim içi platformlarda daha etkili bir şekilde korumak amaçlanmaktadır (Faraz, Mounsef, Raza, & Wills, 2022, s. 115895). Aldauji, Batarfi ve Bayousef, (2022), fideye yazılımı saldırılarını tespit etmek amacıyla çevrim içi tehdit avcılığı tekniklerine odaklanmaktadır ve bu bağlamda gelişen siber tehditlere karşı proaktif önlemlerin önemini vurgulamaktadır.

4. Yöntem

Bu çalışmada “dijital şiddet” ve “sosyal medya” konulu araştırma makalelerinin bibliyometrik analizi yapılmıştır. Bibliyometrik yöntem, literatürdeki bilimsel yayınlar, atıflar ve bu yayınlar arasındaki ilişkileri analiz ederek bir konu, alan veya disiplin hakkında nicel veri elde etmeyi amaçlamaktadır. Bibliyometrik analizler, bilim dünyasındaki eğilimleri, gelişmeleri, etkileşimleri ve bilimsel iletişimi anlamak için kullanılmaktadır. Bibliyometrik analiz, geniş veri kümelerini keşfetme ve analiz etme amacıyla yaygın olarak kullanılan etkili bir yöntemdir. Bu analiz sadece belirli bir alanın gelişimsel inceliklerini açığa çıkarmakla kalmaz, aynı zamanda bu alanda ortaya çıkan alt alanlara da ışık tutma potansiyeline sahiptir (Donthu, Kumar, Mukherjee, Pandey, & Lim, 2021, s. 286). Temel ve etkili bir araştırma yöntemi olarak kabul edilen bibliyometrik analiz, bir araştırma alanının evrimini tespit etme konusunda kritik bir rol oynamaktadır.

Özellikle, bibliyometrik analiz, Web of Science veri tabanlarındaki akademik yayın çıktılarını dayanarak belirli bir alanın küresel araştırma eğilimlerini anlama konusunda güçlü bir araştırma yaklaşımı sunmaktadır (Alsharif, Baharun, & Salleh, 2020, s. 2949; Balcı, Duğan, & Çavaş, 2023, s. 409). Bibliyometrik analiz, temel ve etkili bir yöntemdir ve bir araştırma alanının ortaya çıkışını tespit etmektedir (Zhang, Chen, Wang, & Ordon, 2016, s. 1132). Bu yöntem, sosyal medya alanındaki yenilikleri dijitalleşme süreci bağlamında keşfetmek amacıyla kullanıldığında, konuyla ilgili altta yatan bilimsel yapı, özellikler ve kalıplar hakkında derinlemesine bilgi sağlama potansiyeli taşımaktadır (Mao, Zou, Chen, Du, & Zuo, 2015, s. 1825).

4.1. Verilerin Toplanması

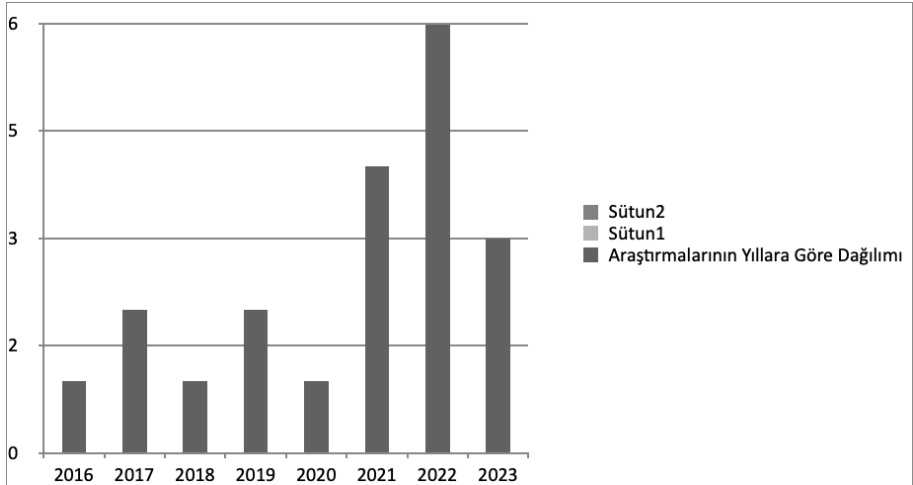
Bu çalışmada, dijital şiddet ve sosyal medya konularına odaklanan çalışmalar, WEB of Science veri tabanı kullanılarak derlenmiştir. 1 Aralık 2023 tarihinde gerçekleştirilen arama, "digital violence" veya "social media" anahtar kelimeleriyle WEB of Science'da "tüm alanlar" seçeneğiyle yapılmış ve 20 çalışma tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, SSCI, ESCI, SCI-Expanded indekslerinde taranan dergilerde yayımlanan araştırma makaleleriyle sınırlanmış ve bu kapsamda 20 araştırma makalesi çalışmaya dâhil edilmiştir. Yapılan disiplinler bazında analizler, çalışmaların büyük çoğunluğunun iletişim alanında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır. Bu 20 çalışma, yazarlar, atıf sayıları, dergiler, ülkeler, kurumlar ve anahtar sözcük analizleri ile detaylı bir şekilde incelenmiştir. Yıllara göre en eski çalışma 2016, en yeni çalışma ise 2023 tarihine aittir.

4.2. Verilerin İşlenmesi ve Kullanılan Araçlar

WEB of Science veri tabanından elde edilen veriler, VOSviewer programı kullanılarak görselleştirilmiş ve ağ haritaları oluşturularak (van Eck & Waltman, 2017, s. 523), araştırma makalelerinin bibliyometrik ölçümleri ve aralarındaki ilişkiler anlamlı bir şekilde görselleştirilmiştir (van Eck & Waltman, 2010, s. 1053). Bu analizler, araştırma alanlarındaki eğilimleri, anahtar kelimelerin dağılımını, yazarlar arasındaki etkileşimi ve kurumları gösteren çeşitli görsellerle sunulmuştur.

5. Bulgular

Bu çalışma kapsamında, Web of Science veri tabanında yer alan dergilerde yayımlanmış 20 araştırma makalesi tespit edilmiştir ki bu makaleler "dijital şiddet" ve "sosyal medya" anahtar kavramlarını içermektedir. İnternetin yaygınlaşmaya başladığı yıllardan sosyal medyanın insan hayatına daha yoğun bir şekilde girdiği yıllara kadar uzanan bu çalışmalar, dijital şiddetin tarihini oldukça yeni bir olgu olarak ortaya koymaktadır. Dijital şiddet ve sosyal medya üzerine yapılan araştırmaların 2016 yılından itibaren yayımlanmaya başladığı, Grafik 1'de görsel olarak görülmektedir.

Grafik 1. Araştırmaların Yıllara Göre Dağılımı

"dijital şiddet" ve "sosyal medya" konularını inceleyen 20 çalışmanın ülkelere göre dağılımına bakıldığında, bu çalışmaların en yoğun olarak Kanada'daki araştırmacılar tarafından yayımlandığı görülmektedir. Bu ülkedeki araştırmacılar toplam 5 makale yayımlamış ve bu makalelere toplam 57 atıf yapılmıştır. Kanada'yı, yine 5 araştırma ile İngiltere'nin takip ettiği görülmektedir. İngiltere'de yapılan 5 araştırmaya toplamda 18 atıf yapılmıştır. "dijital şiddet" ve "sosyal medya" konusunda En Fazla Araştırma Yapan Ülkeler sıralandığında, 3. sırada 2 araştırma makalesi ile Yeni Zelanda yer almaktadır. Bu ülkede yapılan toplam 2 araştırmaya ise 82 adet atıf yapılmıştır. Bu ülkeleri, 2 araştırma ve 8 atıfla Portekiz, 2 araştırma ve 6 atıfla İspanya, 1 araştırma ve 79 atıfla Singapur, 1 araştırma ve 4 atıfla Amerika Birleşik Devletleri, 1 araştırma ve 1 atıfla Almanya takip etmektedir. Grafik 3'te yer alan diğer ülkeler ise 1 araştırma ile Romanya, İtalya, Malezya, Meksika'dır. Bu ülkelerde yapılan araştırmalar ise hiç atıf almamıştır.

Grafik 3'te, "dijital şiddet" ve "sosyal medya" konularında en çok atıf alan çalışmalar gözlemlenmektedir. Bu grafik aynı zamanda en fazla çalışmaya katkı sağlayan ülkelerdeki araştırmacılarla da ilişkilidir. Grafik incelendiğinde, Vitis ve Gilmour'un (2016) "Dick pics on blast: A woman's resistance to online sexual harassment using humour, art and Instagram" isimli çalışmanın en çok atıf yapılan çalışma olarak öne çıktığı görülmektedir. Web of Science korelasyonuna göre, bu çalışmaya toplamda 79 atıf yapılmıştır. Çalışma, kadınların çevrim içi cinsel tacize karşı geleneksel olmayan direniş biçimlerini kullanmalarına dikkat çekmekte ve araştırmaktadır. Çalışma, Anna Gensler'in Instagram sanat projesi "Instagrannie-pants"ı kullanarak, kadınların çevrim içi cinsel tacizi ifşa etme sürecini ve siber âlemin dilini ve uygulamalarını nasıl benimsediklerini incelemekte; aynı zamanda eleştirel, komedi ve eğlenceli yaratıcı bir direniş oluşturarak kadınları çevrim içi şiddetin doğal kurbanları olarak konumlandıran popüler söylemleri eleştirmektedir. Bu çalışma, alanda öncü çalışmalardan biri olması bakımından önem taşımaktadır.

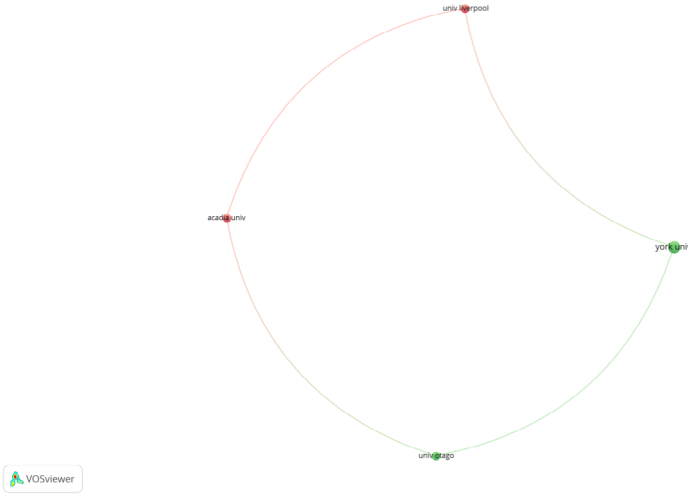
Lunstrum'un (2017) "Feed them to the lions: Conservation violence goes online" Facebook ve Twitter gibi Web 2.0 uygulamalarının şiddeti nasıl dijitalleştirdiğini inceleyen çalışmasına toplamda 51 atıf yapılmıştır. Çalışma, Web 2.0 uygulamalarının, özellikle ticari avcılıktaki artışa karşı gelişen çevrim içi topluluklarda hayvanlara yönelik şiddeti vurgulayarak bu platformların aynı zamanda aşırı şiddeti teşvik etme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmaya göre, avcılığa duyulan endişe etrafında örgütlenen topluluklar, çevrim içi platformlarda avcılara karşı sıkça aşırı şiddeti savunmaktadır. Bu durum, insan korumasının dışına itme ve onları insan olmayan bir alana bırakma kavramıyla paralellik göstermektedir. Çalışma, bu şiddetin çevrim içi dünyada nasıl yayıldığını ve bu şiddetin devlet mi-

litarize edilmiş şiddeti yetkilendirebileceğini, bu da uzun vadeli koruma çabalarını tehdit edebileceğini vurgulamaktadır. Sonuç olarak, Web 2.0 uygulamalarının sadece nefret ve faşist gruplarla sınırlı olmayan, koruma aktivizmi gibi alanlarda da siber şiddetin ortaya çıkmasına olanak tanıdığını ortaya koymaktadır.

Yakın tarihli çalışmalara bakıldığında ise Simoes, Amaral ve Santos'un (2021) "The new feminist frontier on community-based learning: Popular feminism, online misogyny, and toxic masculinities" isimli çalışmasına 8 atf yapılmıştır. Simoes, Amaral ve Santos (2021) çalışmada, internetin ve bilgi teknolojilerinin (BİT) etkileşiminde, feminist seferberliklerin ve bağlantıların genişlemesine katkıda bulunmanın yanı sıra, dijital ortamın aynı zamanda anti-feminist ve kadın düşmanı görüşlerin yükselişine nasıl zemin sağladığını ele almaktadır. Toplumsal hareket öğrenimi kavramı temelinde, feminist aktivizmin dijital ortamda geniş kapsamlı bir canlanmanın yetişkin eğitimi açısından önemini değerlendirmektedirler. Çalışma, dijital platformlardaki anti feminist ve kadın düşmanı fikirlerin yükselişle birlikte feminist aktivizmin nasıl şekillendiğini ve bu ortamda nasıl daha güçlü hâle geldiğini anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, çevrim içi sosyal medyanın toplumsal hareket öğrenimi konusundaki benzersiz fırsatlarını inceleyerek, çoğunlukla toksik bir erkeklik anlayışının öncülük ettiği kadın düşmanı grupların da benzer araçları nasıl kullandığını araştırmaktadır.

Galpin'in, (2022) "At the Digital Margins? A Theoretical Examination of Social Media Engagement Using Intersectional Feminism" isimli çalışmasına ise 7 atf yapılmıştır. Bu araştırma, Avrupa siyaseti ile sosyal medya arasındaki ilişkiyi kesişimsel bir feminist perspektifle incelemektedir. Özellikle, çevrim içi istismar ve taciz sorununun, zaten marjinalleştirilmiş bireyleri hedef alarak toplumda nasıl bir sorun hâline geldiğini ve bu konudaki kamuoyu farkındalığının nasıl arttığını ele almaktadır. Aynı zamanda, #BlackLivesMatter ve #MeToo gibi hareketlerin, küresel tabanlı aktivizmi teşvik etmekte sosyal medyanın nasıl değerli bir araç olduğunu göstermiştir. Araştırma, literatürdeki sosyal medyanın demokratik katılım üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalara ek olarak, kesişimsel aktivizm ve çevrim içi eşitsizlik kalıplarını anlamak için feminist eleştiri ve kesişimsellik teorisini kullanmaktadır. Nancy Fraser'ın Habermas'ın kamusal alan teorisine yönelik feminist eleştirisi ve Kimberlé Crenshaw'ın kesişimsellik teorisini temel alarak, dijital kamusal alandaki cinsiyet ve ırksal eşitsizlik kalıplarını araştırmaktadır. Araştırma, özellikle kadınları, nonbinary bireyleri ve cinsiyet değişkeni olanları hedef alan çevrim içi istismarın kamusal yaşamdaki rolünü ve marjinal grupların ulusötesi harekete geçme fırsatlarını analiz etmektedir. Bu bağlamda, sosyal medya katılımının çevrim dışı eşitsizliklerle nasıl bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır. Bu çalışma, sosyal medyanın Avrupa demokrasisi üzerindeki etkisini tam olarak an-

lamak için, cinsiyete dayalı ve irksallaştırılmış güç dinamiklerine dikkat edilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda, metodolojik repertuarın genişletilmesi ve eleştirel feminist epistemoloji destekli araçların kullanılması gerektiğini vurgulamaktadır.

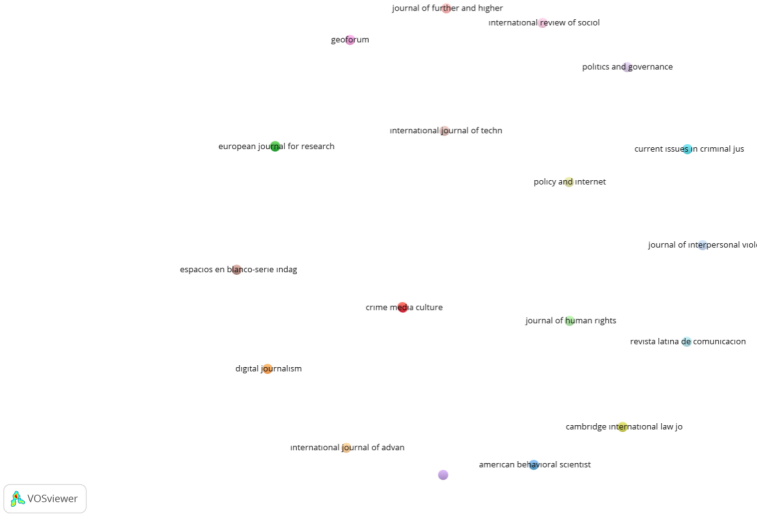
Grafik 4. En Fazla Çalışma Yayımlayan Üniversiteler

Grafik 4'te, "dijital şiddet" ve "sosyal medya" konularında en fazla araştırma yapan üniversiteler görselleştirilmiştir. Toplamda 25 araştırma makalesi, 25 farklı üniversiteden araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Görselin odak noktasına bakıldığında, Kanada'da bulunan York Üniversitesi ve Portekiz'de bulunan Coimbra Üniversitesinin merkezde olduğu görülmektedir. Bu üniversiteler, en çok araştırma makalesi yayımlayan (n=2) üniversitelerin başında gelmektedir. Ayrıca, İngiltere'de bulunan Liverpool Üniversitesi ve Yeni Zelanda'da bulunan Otago Üniversitesinin (n=1) çalışmalarına 79 atıf yapılmıştır. Bu bağlamda, Vitis ve Gilmour'un (2016) "Dick pics on blast: A woman's resistance to online sexual harassment using humour, art and Instagram" isimli çalışması en çok atıf yapılan çalışma konumundadır.

Çalışma, kadınların çevrim içi cinsel tacize karşı geleneksel olmayan direniş biçimlerini kullanmalarına dikkat çekmekte ve incelemektedir. Araştırmada, Anna Gensler'in Instagram sanat projesi Instagranniepants'i kullanarak, kadınların çevrim içi cinsel tacizi ortaya çıkarmak ve eleştirel, komik ve eğlenceli bir direniş oluşturmak için siber alanın dilini ve uygulamalarını nasıl benimsediklerini incelemektedir. Tanıklık, hiciv ve rezil etme konularında disiplinler arası literatürden yararlanarak, Gensler'in tacizi sadece belgelemekle kalmayıp aynı zamanda onunla

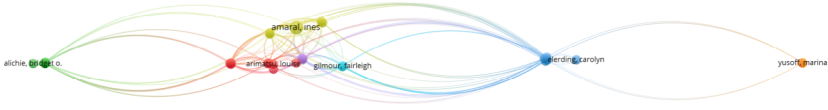
başta çıkmak, etkileşimde bulunmak ve bunu gerçekleştirmek için kullandığı teknikleri araştırılmış ve çalışma, kadınları çevrim içi kamusal alanların pasif kurbanları olarak tasvir eden ve çevrim içi mekanları yalnızca riskli olarak tanımlayan popüler söylemlere eleştirel bir yaklaşım getirmiştir. Aynı zamanda, kadınları çevrim içi şiddetin doğal kurbanları olarak konumlandıran genel bir hikâyenin çevrim içi alanın özgürleştirici potansiyelini zayıflattığını belirtmektedir.

Grafik 5. En Çok Makale Yayımlayan Dergiler

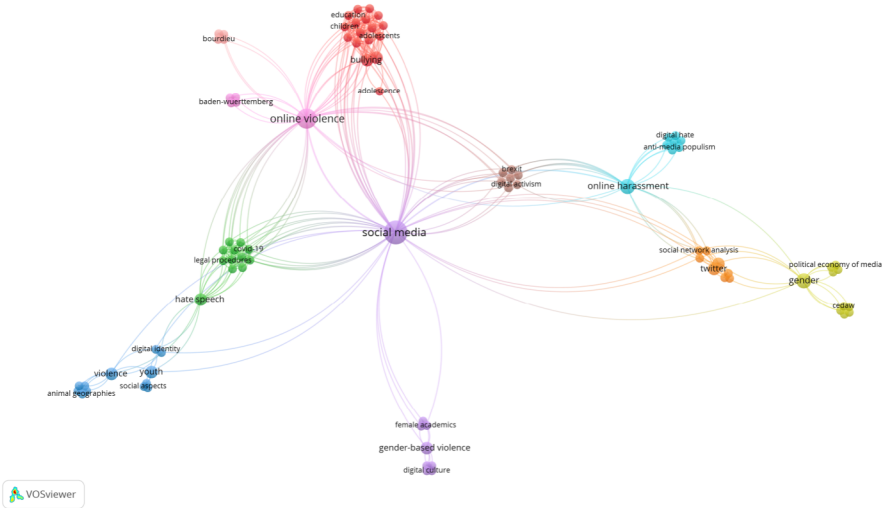
Grafik 5'te “dijital şiddet” ve “sosyal medya” konusunda en fazla araştırma makalesi yayımlayan dergilerin ağ görselleştirmesi yer almaktadır. Grafik incelendiğinde 20 çalışmanın 20 farklı dergide yayımlandığı görülmektedir. Bu durum akademik bir perspektiften geniş bir araştırma alanına işaret etmektedir. Bu çeşitlilik, dijital şiddetin farklı boyutlarının ve alt kategorilerinin incelendiğini göstermektedir. Farklı dergilerde yer alması, konunun disiplinlerarası bir ilgi çektiğini ve çeşitli akademik alanlarda ele alındığını ayrıca, bu durum, dijital şiddetin karmaşıklığını ve çok yönlülüğünü anlamak için birçok farklı bakış açısı ve metodolojinin kullanılabilirliğini göstermektedir. Bu makalelerin farklı dergilerde yayımlanması, dijital şiddetin sadece bir disiplinle sınırlı kalmayarak geniş bir araştırma spektrumunda incelendiğini anlatmaktadır. Bu durum, konunun sosyal bilimlerden bilişim bilimlerine, hukuktan iletişim bilimlerine kadar birçok alanda ele alınabileceğine işaret etmektedir. Bu geniş perspektif, dijital şiddetin karmaşıklığını ve önemi konusundaki anlayışı derinleştirmek ve çeşitli çözüm stratejileri geliştirmek için önemlidir.

Bu 20 farklı dergi arasında en fazla atıf ise “Crime, Media, Culture” isimli derginin

Grafik 6. En Fazla Çalışma Yayımlayan Araştırmacılar

Grafik 6'da, "dijital şiddet" ve "sosyal medya" konularında en fazla çalışma yayımlayan araştırmacılar yer almaktadır. Bu grafikte, 20 araştırma makalesi 40 ortak yazar tarafından hazırlanmıştır. Ines Amara, 2 araştırma makalesi ile en fazla çalışmada bulunan yazar olarak öne çıkmaktadır. Amara'nın çalışmalarında toplamda 8 atıf yapılmış ve toplamda 405 bağlantı gücü bulunmaktadır. Laura Vitis ve Fairleigh Gilmour ise bu konuda yalnızca 1 araştırma makalesi ile katkıda bulunmuştur. Bu makaleye ise 79 atıf yapılmış ve 152 bağlantı gücü bulunmaktadır.

Grafik 7. Çalışmalarda En Sık Kullanılan Ortak Kelimeler

Dijital şiddet ve sosyal medya, geniş bir disiplin yelpazesini içeren oldukça kapsamlı bir konudur. Dijital şiddetin özünü anlamak ve sosyal medyadaki yansımalarını ortaya çıkarmak için farklı disiplinlerde bir dizi araştırma yapılmıştır. Grafik 7'de, incelenen 20 çalışmada geçen "ortak kelimelerin" ağ görselleştirmesi bulunmaktadır. Toplamda 301 çalışmada 110 ortak kelime kullanılmıştır. Grafikteki dairelerin büyüklüğü, kavramın kullanım sıklığını temsil etmektedir. İncelendiğinde,

çalışmanın konusuyla uyumlu olarak "sosyal medya" kelimesi, çalışmalar arasında en sık kullanılan (n=7) ortak kelimelerin başında gelmektedir. Sosyal medyadan sonra, "online şiddet" (n=5), "online taciz" (n=3) ve "cinsiyet" (n=3) kavramları en fazla kullanılan ortak kelimeler arasında yer almaktadır. Bu grafikten ortaya çıkan ve en az kullanılan dikkat çekici kavramlar arasında ise "sosyal medya platformları", "ırk", "dijital kültür", "iletişim kültürü", "siber şiddet", "cinsiyet çalışmaları", "dijital teknolojiler", "sosyal ağ analizi" ve "toksik erkeklik" bulunmaktadır. Bu kavramlar, çalışmalar arasında en az (n=1) kullanılan dikkat çekici kavramlar arasında yer almaktadır. Araştırmacıların bu konulara daha az odaklandığı ve bu konulara yönelik ilginin daha az olduğu gözlemlenmektedir.

6. Sonuç

Dijital şiddet, günümüzde büyük bir endişe kaynağıdır ve yapılan araştırmalar, çeşitli biçimlerdeki dijital şiddeti ve bu şiddetin ortaya çıkardığı etkileri anlama çabalarını içermektedir. Özellikle gençler arasında dijital şiddetin yaygınlığı ve dijital oyunlardaki şiddet unsurlarının oyuncuların algılarına etkisi üzerine yapılan çalışmalar, gençlerin bu konudaki farkındalığını artırmayı ve dijital kullanım tutumlarını inceleyerek eksiklikleri gidermeyi amaçlamaktadır (Baş & Öğün, 2023, s. 67).

Siber zorbalıkla ilişkilendirilen dijital şiddet, günümüzde büyük bir ilgi çeken bir konu olup, bu alandaki çalışmalar, siber zorbalıkla dijital şiddet arasındaki bağlantıları anlamak ve bu tür olayların nedenleri, sonuçları ve etkileşimleri üzerine odaklanmayı hedeflemektedir. Özellikle siber zorbalıkla mücadele stratejileri ve dijital şiddeti önleme yöntemleri üzerine yapılan araştırmalar (Kozan & Özek, 2019), dijital ortamda güvenli bir deneyim sağlama adına kritik bir rol oynamaktadır. Dijital şiddet, toplumsal cinsiyet odaklı, kadınlara yönelik bir sorun olarak da öne çıkmaktadır. Literatürde kadına karşı dijital şiddetin engellenmesinde, topluluk temelli sosyal hizmet uygulamalarının kritik bir rolü olduğuna dikkat çekilmektedir (Büyükbodur, 2022).

İnternetin yaygınlaşması, sosyal faydaların yanı sıra dijital şiddet gibi tehditleri de beraberinde getirmektedir. Dijital şiddet, bireylerin ve toplumun dijital güvenliği için önemli bir sorundur ve bu sorunu anlamak ve çözmek için akademik araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bireylerin dijital dünyada karşılaştığı tehlikelerin, siber zorbalığın, kişisel mahremiyetin ihlali, çevrim içi tacizin ve benzeri durumların anlaşılması ve ele alınması önemlidir. Dijital şiddetin bir parçası olan siber zorbalık, dijital tehdit ve dijital taciz gibi olgular, akademik literatürde ve sosyal bilimlerde önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu kavramların etkileri, nedenleri ve önlemleri üzerine yapılan araştırmalar, toplumun dijitalleşme süre-

cinde daha güvenli ve bilinçli bir şekilde hareket etmesine katkı sağlayabilir.

Dijital şiddet, günümüz dijital çağının önemli bir sorunudur. Bu sorunun çözümü için, teknolojinin etkileri, mağdurların yaşadıkları ve saldırganların nedenleri iyi anlaşılmalı ve uygun stratejiler geliştirilmelidir. Dijital şiddetle ilgili daha fazla araştırma yapılması, dijital ve siber güvenlik konusunda bireylerin ve toplumun daha bilinçli ve güçlü olmasını sağlayacaktır.

Dijital şiddet konusunda 20 farklı dergide yayınlanmış 20 makale, bu alanda geniş bir araştırma potansiyeli olduğunu göstermektedir. Ancak, makalelerde, dijital zorbalık, çevrim içi taciz, cinsiyetle bağlantılı saldırgan davranışlar gibi bazı önemli konuların yeterince ele alınmadığı veya anlaşılmadığı da ortaya çıkmaktadır. Bu konular, dijital şiddetin nedenleri, etkileri ve çözümleri ile ilgili kritik faktörleri içermektedir. Bu nedenle, bu faktörlere daha fazla odaklanarak, dijital şiddetle ilgili daha kapsamlı bir anlayış geliştirmek ve bu sorunla mücadele etmek için yeni araştırmalar yapılması gerekmektedir.

Türkiye'de Web of Science kategorisinde dijital şiddet konusunda yayın yapılması, bu alanda henüz yeterli akademik çalışmanın yapılmadığını ve bu alanda potansiyel bir araştırma boşluğunun bulunduğunu göstermektedir.

Dijital şiddetle ilgili alanlarda yapılan çalışmaların sınırlı olmasına rağmen, bu alanda araştırma yapmayı amaçlayanlar için bir takım öneriler şu şekilde sıralanabilir. Dijital şiddet, psikoloji, sosyoloji ve dijital teknolojiler arasında karmaşık bir ilişki içindedir. Bu nedenle, disiplinler arası bir yaklaşım benimseyerek konuyu daha kapsamlı bir şekilde incelenebilir. Mevcut literatür, detaylı bir şekilde incelenerek, dijital şiddetin psikolojik ve sosyolojik bağlamı anlaşılabilir ve bu konudaki dijital teknoloji ile ilgili boşluklar belirlenebilir. Dijital şiddetin geniş kapsamını göz önünde bulundurarak çevrim içi taciz veya siber zorbalık gibi spesifik alt konulara derinlemesine odaklanmak çalışmaların kalitesini artırabilir. Dijital şiddet konusunda, psikolojik ve sosyolojik etkileri anlamak amacıyla katılımcı gözlem ve görüşmeler değerlendirilebilir. Ayrıca, dijital teknolojilerle bağlantılı olarak sosyal medya platformlarını incelemek, şiddet biçimlerini anlamak için metin madenciliği veya içerik analizi gibi yöntemler kullanılabilir. Psikolojik ve sosyolojik temellere dayalı eğitim programları geliştirmek, dijital şiddeti azaltma çabalarına katkıda bulunabilir.

Son olarak dijital şiddetin sosyal medya diline ve iletişimine olan etkileri konusunda bir araştırma yapılabilir. Bu tür bir araştırma, dijital şiddetin sosyal medya platformlarında nasıl ifade edildiğini, hangi dil ve iletişim stratejilerinin kullanıldığını, bu şiddetin sosyal medya iletişim dinamiklerini nasıl etkilediğini ortaya koyabilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale yazarı herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Kaynakça

- Aldauji, F., Batarfi, O., & Bayousef, M. (2022). Utilizing Cyber Threat Hunting Techniques to Find Ransomware Attacks: A Survey of the State of the Art. *IEEE Access*, 10, 61695-61706.
- Alicchie, B. O. (2023). Communication at the margins: Online homophobia from the perspectives of LGBTQ + social media users. *Journal of Human Rights*, 3(22), 269-283.
- Alsharif, A. H., Baharun, R., & Salleh, N. Z. (2020). Research Trends of Neuromarketing: A Bibliometric Analysis. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*, 98(15), 2948-2962.
- Baker, Ö. E., & Kavşut, F. (2007). Akran Zorbalığının Yeni Yüzü: Siber Zorbalık. *Eurasian Journal of Educational Research*(27), 31-42.
- Balcı, E. V., Duğan, Ö., & Çavaş, B. (2023). Twenty- Two Years of Science Communication Research: A Bibliometric Analysis. *Journal of Baltic Science Educations*, 22(3), 1-20.
- Banet-Weiser, S., & Miltner, K. M. (2015). #MasculinitySoFragile: culture, structure, and networked misogyny. *Feminist Media Studies*, 16(1), 171-174.
- Baş, Ö., & Öğün, E. P. (2023). Synopsis. Ö. Baş, & E. P. Öğün içinde, *The Prevalence of Digital Violence Among Turkish University Students and the Awareness of Combatting Methods*. Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Büyükbodur, A. Ç. (2022). Kadına yönelik şiddetin önlenmesinde topluluk temelli sosyal hizmet uygulamaları. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(131), 34-49.
- Bayram, N., & Saylı, M. (2013). Üniversite Öğrencileri Arasında Siber Zorbalık Davranışı. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 71(1), 107-116.
- Cebecioğlu, G., & Altıparmak, İ. B. (2017). Dijital Şiddet: Sosyal Paylaşım Ağları Üzerine Bir Araştırma *Dijital Violence: A Research on Social Networks*. Sakarya Üniversitesi Eğitim Dergisi, 7(2), 423-431.
- Demir, Y., & Öztürk, M. (2023). Tarihsel Süreçte "Çevrim içi Taciz": Bibliyometrik Bir Analiz. *Abant Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 939-953.
- Dodge, A. (2016). Digitizing rape culture: Online sexual violence and the power of the digital photograph. *Crime Media Culture*, 12(1), 65-82.
- Donthu, N., Kumar, S., Mukherjee, D., Pandey, N., & Lim, W. M. (2021). How to conduct a bibliometric analysis: An overview and guidelines. *Journal of Business Research*(133), 285-295.

- Ekrem, E. C., & Güneri, S. E. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin Dijital Dünyaya Yansıması. *Journal of Human Studies*, 4(8), 1-9.
- Esen, R., & Yengin, D. (2021). Yeni Medya Bağımlılığında Photolurking Sonucu Ortaya Çıkan Dijital Şiddet Üzerine Bir İnceleme. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 5(2), 1156-171.
- Estrada, M. S. (2022). Feminist struggles against criminalization of digital violence: Lessons for Internet governance from the global south. *Policy & Internet*, 14(2), 410-423.
- Estrada, M. S. (2023). Feminist Strategies Against Digital Violence: Embodying and Politicizing the Internet. *Women in Movement & Feminisms: Critical Materialisms & Environmentalisms*, 17(2).
- Faraz, A., Mounsef, J., Raza, A., & Wills, S. (2022). Child Safety and Protection in the Online Gaming Ecosystem. *IEEE Access*, 10, 115895-115913.
- Fire, M., Goldschmidt, R., & Elovici, Y. (2014). Online Social Networks: Threats and Solutions. *IEEE Communications Surveys & Tutorials*, 16(4), 2019-2036.
- Galpin, C. (2022). At the Digital Margins? A Theoretical Examination of Social Media Engagement Using Intersectional Feminism. *Politics and Governance*, 10(1), 161-171.
- Glosse, C., Veletsianos, G., Hodson, J., Houlden, S., Dousay, T. A., Lowenthal, P. R., & Hal, N. (2021). The hidden costs of connectivity: nature and effects of scholars' online harassment. *Learning, Media and Technology*, 46(3), 264-280.
- Hassan, H. E., Sheha, E., Gamel, W., & Arafa, A. (2019). Online Harassment and Cyberbullying Victimization and Its Emotional Impacts among Female Nursing and Non-Nursing Students. *American Journal of Nursing Research*, 7(2), 102-108.
- Henry, N., & Powell, A. (2016). Sexual Violence in the Digital Age: The Scope and Limits of Criminal Law. *Social & Legal Studies*, 25(4), 1-22.
- Hinduja, S., & Patchin, J. W. (2005). Cyberbullying victimization. Preliminary findings from an online survey of Internet-using adolescents.
- Korkmaz, A. (2016). Siber Zorbalık Davranışları Sergileme ve Siber Zorbalığa Maruz Kalma Durumlarının Karşılaştırılması. *TRT Akademi*, 1(2), 619-639.
- Kozan, M., & Özek, B. M. (2019). Böte Bölümü Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Düzeyleri Ve Siber Zorbalığa İlişkin Duyarlılıklarının İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120.
- Li, W., & Peng, H. (2022). The impact of strain, constraints, and morality on different cyberbullying roles: A partial test of Agnew's general strain theory. *Frontiers in Psychology*, 13.
- Lindsay, M., & Krysik, J. (2012). Online Harassment Among College Students A replication incorporating new Internet Trends. *Information, Communication & Society*, 15(5), 703-719.

- Lu, S., & Luqiu, L. R. (2023). When Will one Help? Understanding Audience Intervention in Online Harassment of Women Journalists. *Journalism Practice*.
- Lunstrum, E. (2017). Feed them to the lions: Conservation violence goes online. *Geoforum*, 79, 134-143.
- Mao, G., Zou, H., Chen, G., Du, H., & Zuo, J. (2015). Past, current and future of biomass energy research: A bibliometric analysis. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*(52), 1823-1833.
- Martinez, M. H. (2020). Feminist Cyber-resistance to Digital Violence: Surviving Gamergate. *DEBATS*(5), 287-302.
- Nadim, M., & Fladmoe, A. (2019). Silencing Women? Gender and Online Harassment. *Social Science Computer Review*, 39(2), 1-14.
- Ngo, A., Tran, A., Tran, B., Nguyen, L., Hoang, M., Nguyen, T., & Ho, C. (2021). Cyberbullying among school adolescents in an urban setting of a developing country: experience, coping strategies, and mediating effects of different support on psychological well-being. *Frontiers in Psychology*, 12.
- Özgür, H. O., & Özkul, M. (2022). Risk Toplumunda Kuşakların Yeni Şiddet Deneyimi: Dijital Şiddet. *Turkish Studies*, 17(3), 551-568.
- Özşungur, F. (2021). Strategic Social Work Management in Digital Violence Against Women. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(2), 661-687.
- Palaiologou, I. (2017). Digital violence and children under five: The Phantom Menace within digital homes of the 21st century? *Education Sciences & Society*(1), 123-136.
- Raj, M., Singh, S., & Solanki, K. (2022). An Application to Detect Cyberbullying Using Machine Learning and Deep Learning Techniques. *SN Computer Science*, 5(3), 401.
- Salter, M. (2018). From geek masculinity to Gamergate: the technological rationality of online abuse. *Crime, Media, Culture*, 14(2), 247-264.
- Seçgin, L., & Selçuk, K. T. (2023). Sanal Ağların Distopyası: Kadına Yönelik Dijital Şiddet. *Dünya İnsan Bilimleri Dergisi*(1), 203-217.
- Simoës, R. B., Amaral, I., & Santos, S. J. (2021). The new feminist frontier on community-based learning Popular feminism, online misogyny, and toxic masculinities. *European Journal for Research on the Education and Learning of Adults*, 12(2), 165-177.
- Skilbred-Fjeld, S., Reme, S. E., & Mossige, S. (2020). Cyberbullying involvement and mental health problems among late adolescents. *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 14(1).
- Tiryaki, S. (2023). Riskler ve Olanaklar Arasında Dijital Ebeveynlik: Bibliyometrik Bir Analiz. *TRT Akademi*, 8(19), 746-765.

- van Eck , N. J., & Waltman, L. (2010). Software survey: VOSviewer, a computer program for bibliometric mapping. *Scientometrics*(84), 523-538.
- van Eck, N. J., & Waltman, L. (2017). Citation-based clustering of publications using CitNetExplorer and VOSviewer. *Scientometrics*(111), 1053-1070.
- Vitis, L., & Gilmour, F. (2016). Dick pics on blast: A woman's resistance to online sexual harassment using humour, art and Instagram. *Crime, Media, Culture: An International Journal*, 13(3), 335-355.
- Wang, K., Lu, D., Han, C., Long, S., & Poon, J. (2020). Detect All Abuse! Toward Universal Abusive Language Detection Models. *Proceedings of the 28th International Conference on Computational Linguistics* (s. 6366--6376). Barcelona: International Committee on Computational Linguistics.
- Ybarra, M. L., & Mitchell, K. (2005). Exposure to Internet Pornography among Children and Adolescents: A National Survey. *CyberPsychology & Behavior*, 8(5), 473-486.
- Zeljko, B., & Aleksandar, F. M. (2021). Specific Characteristics of Digital Violence and Digital Crime. *Law Theory & Prac.*(16), 16-32.
- Zhang, X., Chen, H., Wang, W., & Ordon, P. (2016). What is the role of IT in innovation? A bibliometric analysis of research development in IT innovation. *Behaviour & Information Technology*, 35(12), 1130–1143.